

A 2017/2018. tanévi
Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny
2. forduló

FIZIKA

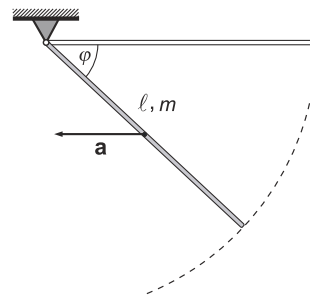
I. kategória

Feladatok

A versenyzők figyelmét felhívjuk arra, hogy áttekinthetően és olvashatóan dolgozzanak. Amennyiben áttekinthetetlen és olvashatatlan részek vannak a dolgozatban, azok az értékelés szempontjából figyelmen kívül maradnak.

1. feladat

Egy vékony, homogén anyageloszlású, ℓ hosszúságú, m tömegű rudat egyik végén csukló segítségével függesszünk fel. A rudat az ábrán látható módon térítsük ki vízszintes helyzetig, majd lökésmentesen engedjük el.

- a) Mekkora φ szöget zár be a rúd a vízszintessel, amikor tömegközéppontjának eredő gyorsulása éppen vízszintes? Mekkora ez a gyorsulás? Mekkora erővel hat a súrlódásmentes csukló a rúd végére ebben a helyzetben? Mekkora α szöget zár be a vízszintessel a csuklóerő ebben a pillanatban?

Általánosítsuk a problémát a következő módon: Tetszőleges anyageloszlású, vékony, lapos merev test forogjon rögzített, vízszintes tengely körül, amely merőleges a lapos test síkjára. A test tömege legyen m , tehetetlenségi nyomatéka az adott forgástengelyre nézve Θ , továbbá a forgástengely és a tömegközéppont távolsága legyen s . A kezdőpillanatban térítsük ki a testet úgy, hogy az s szakasz vízszintes legyen, majd engedjük el a testet, amely így függőleges síkú forgómozgásba kezd.

- b) Mekkora φ szöget zár be az s szakasz a vízszintessel, amikor a test tömegközéppontjának eredő gyorsulása éppen vízszintes? Mekkora ez a gyorsulás? Mekkora erővel hat a súrlódásmentes tengely a testre ebben a helyzetben? Mekkora α szöget zár be a vízszintessel a tengely által kifejtett erő ebben a pillanatban?
- c) Milyen tömegeloszlású legyen a test, hogy az α szög megegyezzen a φ szöggel, amikor a test tömegközéppontjának gyorsulása vízszintes? Keressünk olyan rendszert, amelyre megvalósul ez a feltétel!

2. feladat

Az ábrán látható módon, egy jól záró, rögzített dugattyúra ráhelyezünk egy függőleges tengelyű, alul nyitott hengert. A henger keresztmetszete $A = 0,01 \text{ m}^2$, magassága $h = 0,6 \text{ m}$. Amikor a henger nyugalomban van, a dugattyú felső oldala a henger magasságának alsó egytizedénél van. A külső légnyomás $p_0 = 10^5 \text{ Pa}$.

a) Mekkora a henger tömege?

A hengert lassan, egyenletesen $x = 0,2 \text{ m}$ -rel lejjebb húzzuk, majd elengedjük.

b) Mekkora erőt kell a hengerre kifejteni az elengedés előtt?

c) Mekkora sebességgel hagyja el a henger a dugattyút?

d) Mennyivel változott az elzárt levegő belső energiája a henger kilövése során?

3. feladat

Függőleges irányú, homogén mágneses térben függőleges helyzetű, nagy kiterjedésű szigetelő síklapot mozgatunk a síklapra merőleges, állandó, v_0 nagyságú sebességgel. A mozgó síklap előtt kis méretű, egyenletesen töltött, téglatest alakú testet mozgatunk a lapra merőleges irányú, szintén v_0 sebességgel. Mindeközben a kis test síklap felőli határolólapja a síklappal párhuzamos, és azzal gyakorlatilag összeér (lásd az ábrát). Adott pillanatban a kis testet elengedjük. Az elengedés utáni pillanatban a test a vízszintessel 45° -os szöget bezáró irányban kezd mozogni a síklapon. Fejezzük ki v_0 segítségével a kis test laborrendszerbeli sebességének nagyságát hosszú idő után! A lap és a test közötti súrlódási együttható értéke $\mu = 0,5$.

